

DÜNYADA SU ÖZELLEŞTİRMELERİ VE ŞİRKETLER

İnsan için yaşamsal olan su, yaşamın olduğu kadar ölümlerin de kaynağıdır. İnsanın suya olan gereksinimi, nüfus artışı ve su kaynaklarının azalması nedeniyle giderek artmaktadır. Her yıl 4 milyon çocuk temiz ve sağlıklı su eksikliğinden yaşamını yitirmektedir. Dünyada 26 ülke nüfuslarının gereksinimi olan suya sahip değildir; önümüzdeki 40 yıl içinde 30'dan fazla ülkenin benzer bir krizle yüz yüze kalması beklenmektedir. Bu nedenlerle suyun önümüzdeki on yıllarda ülkeler arasında önemli bir çatışma kaynağı olması da beklenmektedir¹.

Son yıllara kadar bir kamu hizmeti olarak görülen ve kamu kontrolünde bulunan su hizmetleri, günümüzde dünyanın birçok yerinde bir "piyasa malı" haline dönüştürülmüş ya da dönüştürülmek üzeredir. Denilebilir ki, artık her su damlacığı kâr kaynağı olarak değerlendirilmektedir. Bu gelişmenin arka planında tüm çıplaklığıyla küreselleşme süreci ve politikaları bulunmaktadır.

Önce kamu iktisadi kuruluşlarının özelleştirilmesiyle başlayan süreç bugün daha da hızlanarak elektrik, su ve gazı da kapsayarak tüm kamu hizmetlerine yaygınlaştırılmaktadır. Suda özelleştirilmelerin kapısı, dünyada yeni kâr alanlarına olan gereksinimi karşılamak üzere harekete geçen Dünya Bankası politikalarıyla, 1980'li yılların başında açılmıştır.

Dünya Bankası'nın 1980 sonrası neo-liberal dönemde ön ayak olduğu dışa açılma ve serbestleştirme politikalarıyla yatırımlarda kamusal finansman olanaklarının süreç içinde hükümetlerin elinden alınmasının koşulları yaratılmıştır. Böylece, merkezi ve yerel yönetimler altyapı yatırımlarının finansmanında özel finansman kuruluşlarının müşterisi haline getirilmiş; su hizmetlerinin kamusal niteliği aşama aşama ortadan kaldırılmaya başlanmıştır.

¹ Maria Salomon ve Mike Wagmore, *Water Contracts Yield Profit From Precious Drops*, Focus.

Sudaki özelleştirmeler dünya çapında incelendiğinde, bu sürecin tamamen çokuluslu su şirketlerinin kontrolüne geçerek ve hızla ilerlediği görülmektedir.

SU ÖZELLEŞTİRMELERİNİN HACMİ

Su hizmetlerinin kamu işletmeciliğinden özel şirketlerin eline geçmesi anlamını taşıyan özelleştirme uygulamaları, dünyanın dört bir yanında yaygınlaşmıştır. Ancak bu durum, kamu işletmeciliğinin tümüyle ortadan kalktığı anlamına gelmemektedir. Aksine günümüzde suda kamu işletmeciliği büyük ölçüde egemenliğini korumaktadır. Bugünkü durumu, kamu işletmeciliğinin tasfiyesi yönünde güçlü bir eğilimin başlangıç aşaması olarak değerlendirmek daha doğru olur. Günümüzdeki gelişmeler çok yakın bir gelecekte suda kamu işletmeciliğinin tasfiyesini beraberinde getirecek çok yönlü hazırlıkların yapıldığı ve bu yöndeki potansiyelin ortaya çıkarıldığı bir “hazırlık” döneminin işaretlerini taşımaktadır.

Dünya devi su şirketlerinden biri olan *Vivendi* tarafından yapılan araştırma sonuçları bu görüşümüzü doğrulamaktadır². 1997 yılı itibariyle, Batı Avrupa’yı saymazsak, kamu işletmeciliğinin neredeyse tümüyle egemen olduğu Orta ve Doğu Avrupa, ABD, Güney Amerika, Afrika ve Asya’da 2010 yılına kadar sudaki özelleştirmelerin son derece hızlı bir gelişme göstereceği beklenmektedir. Özellikle Güney Amerika, Afrika ve Asya için ortaya konulan gelişme dikkat çekicidir. Güney Amerika’da *Vivendi*’nin beklentilerinin gerçekleşmesi durumunda, kamu sektörünün ağırlığı %50’nin altına düşmüş olacaktır.

Tablo 1. Özel Su Piyasası Oranı, 1997-2010

Bölge	1997’de Özelleştirme %	2010’da Özelleştirme %	2010’da özelleştirilmiş piyasa değeri, milyar \$
Batı Avrupa*	20	35	10
Orta ve Doğu Avrupa	4	20	4+
ABD	5	15	9
Güney Amerika	4	60	9+
Afrika	3	33	3
Asya	1	20	10

*Fransa ve İngiltere hariç.

² PSIRU Report for EPSU/PSI Conference, Brussel, 22 February 1999.

Vivendi'nin projeksiyonuna anlam katan bir başka veri, yine Vivendi'nin gelecek 15 yıldaki tahmini altyapı gereksinimleri ile ilgili yaptığı araştırmada ortaya konulmuştur.

Tablo 2. Gelecek 15 yıl içinde tahmini altyapı yatırım gereksinimleri

Asya	130-145 milyar \$
Güney Amerika	50-75 milyar \$
Orta ve Doğu Avrupa	100-120 milyar \$

Bu tabloya göre dünyanın bu üç kıtasında yer alan gelişmekte olan ülkelerin altyapı gereksinimleri büyük bir finansal kaynak gerektirmektedir. Öyle anlaşıyor ki, Vivendi, finansal kaynak gereksiniminin su sektörünün özelleştirilmesinde yol açıcı bir unsur olduğunu düşünmekte ve beklentilerini buna göre belirlemektedir.

Vivendi'ye göre uluslararası su piyasası güçlü bir biçimde gelişmektedir, fakat bu piyasa rekabetçidir. Bu şirkete göre;

- (1) Avrupa ve ABD gibi gelişmiş ülkelerde yeni yasal düzenlemelere gereksinim duyulmaktadır.
- (2) Gelişmekte olan ülkelerde ve Orta ve Doğu Avrupa'da altyapıya büyük gereksinim vardır.
- (3) Kamu sektöründeki düşük üretkenlik ve yatırım için kaynak ve/veya teknik uzmanlık eksikliği yüzünden özelleştirme oranında güçlü bir büyüme eğilimi vardır.

Günümüzde dünyadaki su özelleştirmelerinin haritasına bakıldığında, Güney Amerika'nın ön plana çıktığı görülmektedir. Güney Amerika'da su özelleştirilmelerinin Arjantin, Bolivya, Brezilya, Kolombiya, Küba, Meksika, Peru, Porto Riko, Şili, Trinidad ve Uruguay'da yaygınlaştığı görülmektedir.

Kuzey Amerika'da ABD ve Kanada'da özel su işletmeciliğine rastlanmaktadır. Asya'da Çin, Hong Kong, Endonezya, İsrail, Japonya, Malezya, Filipinler, Singapur, Tayland ve Vietnam suda özelleştirilmelerin başladığı ülkelerdir.

Afrika'da Orta Afrika Cumhuriyeti, Fil Dişi Sahili, Cibuti, Gabon, Gambiya, Gana, Gine, Fas, Nijerya, Güney Afrika'da su özelleştirmeleri başlamıştır.

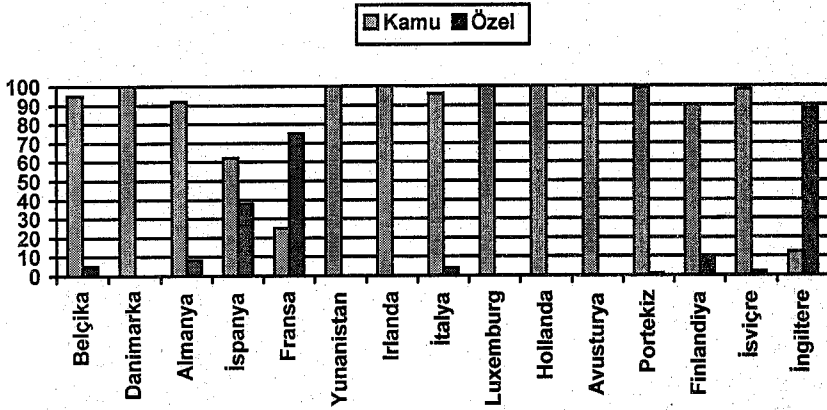
Orta ve Doğu Avrupa'da ise Bulgaristan, Çekoslovakya, Macaristan, Litvanya, Polonya, Romanya, Rusya, Slovakya, Slovenya ve Türkiye su özelleştirmelerinde mesafe almış ülkelerdir. Batı Avrupa ülkelerinde ise Almanya, Belçika, Fransa, İtalya, İngiltere, İspanya, Hollanda, Norveç, Portekiz ve İsveç su özelleştirmelerinin başladığı ülkelerdir. Batı

Avrupa'da su özelleştirmelerinde öne çıkan iki ülke Fransa ve İngiltere'dir.

Avrupa Birliği'nde Durum

Avrupa Birliği'nde kamu veya özel sektör tarafından gerçekleştirilen su arzı, PSIRU tarafından hazırlanan raporda³ kapsanan nüfus oranı itibariyle verilmektedir. Buna göre İngiltere'de nüfusun %88, Fransa'da

Avrupa Birliği'nde Kamu ve Özel Payı

%75, İspanya'da %37, Almanya'da %18, Finlandiya'da %10, Belçika'da %5, İtalya'da %4'üne özel sektör tarafından su sağlanmaktadır. Danimarka, Yunanistan, İrlanda, Lüksemburg, Hollanda ve Avusturya ise nüfusun tamamına kamu tarafından su sağlanan AB üyesi ülkeler olarak dikkat çekmektedir⁴.

İngiltere, Fransa ve nispeten İspanya'yı saymazsak, AB üyesi devletlerde su hizmeti baskın bir biçimde kamusal bir hizmet olarak ortaya çıkmaktadır. AB üyesi ülkelerden özellikle İngiltere, Fransa, İspanya özelleştirme bakımından incelemeye değerdir. Çünkü bu ülkelerden İngiltere ve Fransa'da artık kamu işletmeciliğinin ağırlığı büyük ölçüde sarsılmış ya da ortadan kalkma sürecine girmiştir. İspanya'da da eğilim bu yöndedir⁵.

İngiltere'de su işletmeleri 1989'da çıkarılan bir yasa ile özelleştirilmiştir. Fransa'da ise özelleştirmenin neredeyse yüzyıllık bir tarihi olmakla birlikte, bugünkü Fransız su sistemini karakterize eden gelişmeler son 15 yılın ürünüdür.

³ a.k.

⁴ a.k.

⁵ PSIRU, Resource 3, *Structure of Water in EU Countries*.

Fransa'da, gerçekte tüm diğer Batı Avrupa ülkelerinde olduğu gibi, su sağlamak belediyelerin sorumluluğundadır. İngiltere'de ise şirketlere yasa ile verilmiş sorumluklar söz konusudur.

Fransa'da su, belediyeler tarafından imtiyaz verme ya da sözleşmeler yoluyla özelleştirilmiştir. İngiltere'de ise su şirketlerine devlet tarafından bölgesel imtiyazlar verilmiştir.

Fransa'da neredeyse tümüyle özelleştirilen su, üç büyük grubun elindedir. Bu gruplar tüm ülkede su hizmetlerini bir dizi yerel yavru şirketler eliyle yürütmektedirler. İngiltere'de ise her şirket sadece kendisine tahsis edilen bölgede faaliyet göstermektedir.

İspanya'nın yaklaşık 1/3'ü su imtiyazları ile kaplıdır. Bu imtiyazların çoğu, kısmen veya tamamen Fransız su gruplarının sahip olduğu şirketlere aittir. Fransa'da olduğu gibi bazı imtiyazların tarihi yüzyılın başına kadar uzanmaktadır. Barcelona ve Valencia bu durumdadır.

İtalya'da özelleştirilen su imtiyazlarının sayısı azdır. Bunların başlıcaları, İspanya'da olduğu gibi kısmen veya tümüyle Fransız gruplarına aittir. Özelleştirme İtalya'da son 5 yılda bir teşvik yasası çıkarılmış olmasına rağmen belirgin bir gelişme kaydetmemiştir.

Orta ve Doğu Avrupa'da Su Özelleştirmeleri

Orta ve Doğu Avrupa'da çokuluslu şirketlerin katıldığı 13 su özelleştirmesi bulunmaktadır. Bu 13 özelleştirmenin 11'i Çek Cumhuriyeti ve Macaristan'da gerçekleşmiştir. Bu bölgedeki özelleştirmeler sonrasında yatırımlar EBRD ve Avrupa bankaları tarafından finanse edilmektedir. Son birkaç yıldan bu yana su ve kanal hizmetlerindeki özelleştirme girişimlerinde belirgin bir azalma vardır. Örneğin 1998'de Orta ve Doğu Avrupa'daki yeni özelleştirmeler sadece Budapeşte kanal sistemi ve Slovenya'da Maribor su imtiyazının özelleştirilmesi ile sınırlı kalmıştır.

SU ŞİRKETLERİ VE ÖZELLEŞTİRME⁶

Çokuluslu şirket ya da ulusötesi şirket kavramları sıklıkla birbirinin yerine kullanılan kavramlardır. Bunların aralarında fark olduğu yönünde düşünceler varsa da, yapılarına bakıldığında birbirlerinin yerine kullanılmamaları için bir neden de bulunmamaktadır. Bu şirketleri tanımlamak için kullanılan kavramlar, kimi zaman bu şirketlerin doğdukları ülke sermayesini karakterize etmekten uzaklaştığını ve "enternasyonal" bir kimliğe sahip olduklarını ifade etmek için

⁶ PSI dokümanı, *Tansnationals in Public Services: Briefing Notes*.

kullanılmaktadır. Oysa gerçek bu değildir. Bu şirketler, en azından şimdilik, bir “ulusal” kimlik kaybı yaşamamaktadırlar; aksine arkalarında “ulusal” devletlerinin gücü ve desteği olmadan etkinliklerini sürdürmeleri ve gelişebilmeleri söz konusu değildir. Kaldı ki, sermaye ve devlet arasındaki tarihsel ilişki de bunu zorunlu kılmaktadır.

Çokuluslular ve Siyaset

Parasal güçleri, çokuluslulara siyasal güç kazandırmakta ve böylece hükümet politikalarını etkileyebilmektedirler. Çokuluslular, özelleştirme politikalarının temel boyutu olan kuralsızlaştırma (kamu kesimi kurallarından kurtulma) ve serbestleştirme için resmi veya gayri resmi güçlü kampanyalar düzenlemektedirler. Bu şirketlerin kendi hükümetleri ile kurdukları yakın ilişkiler, kimi zaman daha güçsüz hükümetleri etkilemelerini sağlamaktadır.

Sonuç olarak, çokuluslular kendi ülkelerinde ve dışarıdaki özelleştirmelerden hem yarar sağlamak hem de özelleştirmelere yön vermektedirler. Çokulusluların ticari çıkarlarının korunmasında zincirleme bir etki söz konusudur. Bu etki, gelişmiş kapitalist ülkelerde piyasa ekonomisinde boy veren çokulusluların neden büyük kamu ihalelerini kazandıklarını da açıklamaktadır.

İlk olarak;

- Büyük çokuluslular kendi hükümetleriyle güçlü bağlara sahiptir. Hatta bazı durumlarda çokulusluların kısmen veya tümünün sahibi devletin kendisidir.
- Çokuluslular kendi ulusal ekonomilerine önemli katkı sağlayan şirketler olarak görülmektedir. Bu nedenle hükümetler de onların gelişmesine ve daha çok kâr etmelerine yardımcı olma yolunda üstlerine düşeni yapmaktadırlar.
- Gizli veya açık ifade edilmiş olsun, çokulusluların diğer ülkelerdeki faaliyetleri kendi hükümetlerince dış politikalarının yayılma aracı olarak değerlendirilmektedir.
- Çokuluslular, hükümetlerinin klasik sömürgecilik dönemindeki etki ve egemenlik alanından yararlanmaktadırlar. Fransa bunun belki de en çarpıcı örneğidir.
- Gelişmiş devletler kalkınma yardımları ile karşılıksız yardımları ve borçları, azgelişmiş ülkelere özelleştirme koşulu ile vermektedirler. “Koşullu yardım” adıyla bilinen uygulamayı doğrudan ana şirkete kaynak akıtmanın aracı olarak kullanmaktadırlar.

İkinci olarak,

- Gelişmiş kapitalist devletler, Dünya Bankası, EBRD ve bölgesel gelişme bankaları gibi çoktarafli mali kuruluşların ekonomi politikalarını belirlemektedirler.
- Bu çoktarafli kuruluşlar, gelişmekte olan ülkelerin ve Orta ve Doğu Avrupa'nın zayıf ekonomilerinde, merkezinde özelleştirme ve doğrudan yabancı yatırımların olduğu ekonomi politikalarının yürütülmesinden sorumludur. Bunların ötesinde, çokuluslular sözleşmeleri kendi lehlerine düzenlemekte hayli deneyimlidirler. Bu deneyim;
 - Büyük ölçekli projelerde çokulusluların deneyimli uzmanları ile başa çıkacak uzmanların bulunmadığı;
 - uzmanların, önerilen proje veya sözleşmenin uzun dönemli etkilerini hesaplamada çokulusluların uzmanları ile aynı teknik tecrübe düzeyine sahip olmadığı;
 - egemen iç ve dış siyasal güçlerin, ekonomik kalkınmanın anahtarı sanılan özelleştirmenin destekleyicisi olduğu yerlerde son derece güçlü bir etmendir.

Bugün çokuluslu şirketler olgusuna baktığımızda, bu şirketlerin, gelişmiş kapitalist devletlerin dünya üzerindeki egemenliklerinin önemli bir aracı haline geldiğini görüyoruz. Dünya üzerinde faaliyet gösteren çokulusluların hepsinin gelişmiş kapitalist ülke kökenli olması, bu bakımdan rastlantı değil bir zorunluluktur.

Su hizmetlerinde faaliyet gösteren çokuluslular için de aynı olgu geçerlidir. Bugüne kadar temel kamu hizmeti olarak algılanan su hizmetlerinin özelleştirilmesi süreci, karşımıza dünyanın dört bir yanında su çokuluslularını çıkarmaktadır. Yukarıda da ifade edildiği gibi su dünyada halen kamunun egemen olduğu bir alandır. Ancak bu egemenlik hızla sarsılmakta ve önümüzdeki birkaç on yıl içinde tamamen ortadan kalkmaya doğru gitmektedir.

SUDA FAALİYET GÖSTEREN ÇOKULUSLULAR

Dünyada su hizmetlerinin özelleştirilmesine ve imtiyazlara talip olan su çokulusluların en önemlileri Fransız ve İngiliz çokuluslulardır. Dünya üzerinde suyla ilgili her özelleştirme, su hizmetleriyle ilgili her ihale ve her imtiyaz devrinde bu iki ülkenin çokuluslularına rastlamak olanaklıdır. Bu olgu da rastlantı değildir. Bunlar su hizmetlerinin özelleştirilmesinde çok önemli yol almış iki ülkedir. Fransa'da nüfusun %75'ine, İngiltere'de ise %88'ine su hizmetleri özel şirketler eliyle götürülmektedir. Her iki ülkenin de su özelleştirmelerine ilişkin "ulusal" politikaları, tecrübe, teknoloji ve sermaye birikimleri bulunmaktadır ve bu politika ve birikim

Fransız ve İngiliz su çok uluslularını küreselleşme döneminde tüm dünya yüzeyinde ön plana çıkarmıştır.

Öte yandan, dünyada faaliyet gösteren büyük su çokuluslularından birisi de bir İspanyol şirkettir. İspanya'da da nüfusun %37'sine özel şirketler eliyle su hizmeti verilmektedir. İspanya bu oranla AB'ye üye ülkeler arasında İngiltere ve Fransa'nın ardından su piyasasında özelleştirme oranının yüksekliği bakımından üçüncü sıradadır.

Batı Avrupa tüm dünyada suda özelleştirme oranının en yüksek olduğu bölgedir. Bu bakımdan su özelleştirmesinde Batı Avrupa'da üçüncü sırada yer alan İspanya'da bir su şirketinin dünyanın en önemli su çokuluslularından birisi olması da rastlantı değildir. Su sektöründe öne çıkan çokuluslular Fransız Vivendi (Générale des Eaux), Lyonnaise des Eaux (Suez Lyonnaise) ve SAUR; İngiliz Anglian Water, North West Water, Severn Trent, Thames Water; İspanyol Aguas de Barcelona'dır.

Vivendi tarafından 1997 yılı için 6 çokuluslu arasında yapılan bir araştırmada su toplam satışlarına (ciro) göre uluslararası toplam satışları en çok olan çokuluslunun Suez-Lyonnaise olduğu görülmektedir⁷.

Tablo 4: 1997 Yılında Su Ciroları, milyar dolar

	<u>Toplam ciro</u>	<u>Uluslararası Satışları</u>
Générale des Eaux	7.1	2.2
Suez-Lyonnaise	5.1	2.9
United Utilities	1.7	0.3
Thames Water	1.6	0
Severn Trent	1.2	0.1
Anglian Water	1.8	0.2

PSIRU tarafından bu tabloya ilişkin yorumda İngiliz çokuluslularının uluslararası satışlarının şüpheli, ancak sıralamanın doğru olduğu belirlenmektedir.

Başlıca Şirketler Hakkında Bazı Bilgiler⁸

Suez-Lyonnaise des Eaux (Fransa): Lyonnaise des Eaux ve Suez şirketleri 1997 yılında birleşerek *Suez-Lyonnaise des Eaux* adını almıştır. Yeni ortak şirket, Belçika'lı *Tractebel* şirketini satın alarak Lyonnaise grubuna dahil etmiştir. Suez-Lyonnaise'in, 1997 yılı itibariyle hasılatı 190 milyon Fransız frankıdır. Şirket, dünya genelinde yaklaşık 200.000 kişiyi istihdam etmektedir. Suez-Lyonnaise des Eaux'nun faaliyet gösterdiği temel sektörler; su, enerji, katı atık, iletişim, medya ve

⁷ PSIRU Paper for EPSU/PSI Water Meeting, 22 Februaray 1999

⁸ Bu şirketlerin hangi ülkelerde hangi yavru şirketlere sahip olduklarını gösteren tablolar, bu bölümün sonunda verilmiştir.

inşaattır. Faaliyetlerini Fransa dışında geliştirmek, Lyonnaise grubunun gelecek beş yıl içindeki hedefleri arasındadır. Şirket, 1997 yılının başından beri ABD, Almanya, Arjantin, Bolivya, Endonezya, Fas, Filipinler, Kolombiya ve Macaristan'da yeni su imtiyazları kazanmıştır. Kuzey Amerika'da, yan şirketi *United Water Resources (RWE)* eliyle faaliyet göstermektedir. Lyonnaise asıl olarak su sektöründe öne çıkmış iken, Suez ve Tractebel şirketleri ile birleştikten sonra, enerji ve katı atık sektörlerinde de büyük gelişmeler göstermiş ve bu sektörlerde dünya üçüncüsü konumuna gelmiştir.

Aguas de Barcelona (İspanya): İspanya su şirketi Aguas de Barcelona (AgBar)'nın hisselerinin %25'i Lyonnaise des Eaux grubuna aittir. 1997 yılındaki hasılatı 183 milyon pesetadır. Dünya genelinde yaklaşık 23,000 kişi istihdam etmektedir. AgBar, Avrupa'da yalnızca İspanya ve Portekiz'de etkinlik gösterirken, Güney Amerika'da Lyonnaise'in kolu olarak bir hayli etkindir. Şirket Arjantin (Buenos Aires, Santa Fe, Cordoba), Şili (Valdiva), Kolombiya (Cartagena, Santa Maria, Baraquilla), Küba (Varadero, Havana) ve Uruguay'da (Maldonado) su sektöründe imtiyaz sahibidir. AgBar tedavi, katı atık, vergi toplama ve multimedya hizmetleri gibi diğer sektörlerde de faaliyet göstermektedir. Şirket, 1998 yılında Santa Fe'de özel bir hastane satın almış, Brezilya'da bir çok sözleşme için teklif vermiş, Cartagena ve Kolombiya'da çöp toplama işinde sözleşme yapmıştır.

Vivendi (Générale des Eaux) (Fransa): Daha önce Générale des Eaux olarak bilinen şirket, 1998 yılında Vivendi adını almıştır. Şirketin hasılatı 167 milyon Fransız frankı (25 milyon Dolar) olup, tüm dünyada yaklaşık olarak 193,000 kişi istihdam etmektedir. Suez-Lyonnaise gibi, su, enerji, katı atık, telekom, kamu taşımacılığı, medya ve inşaat gibi tüm kamu hizmetlerinde varlık göstermektedir. Şirket daha çok su, enerji, telekom ve medya sektörlerinde etkindir. Fransa'daki medya grubu *Havas*'ta kontrolü elinde tutacak kadar bir paya sahiptir. Yakın bir geçmişte Brezilya (Sanepar), Malezya, Macaristan ve Gabon'da su sektöründe sözleşmeler imzalamıştır. Kuzey ve Güney Amerika'da, ABD asıllı olan yan şirketleri *Air and Water Technologies (AWT)* ve *Metcalf Eddy* eliyle faaliyet göstermektedir. Şirket, Güney Amerika'da diğer alanlarda da faaliyet göstermektedir. Yan şirketi *Onyx*, Buenos Aires'de çöp toplama işinde sözleşme imzalamıştır. Enerji sektöründeki yan şirketi *Sithe*, Arjantin, Kolombiya ve Brezilya'da faaliyet göstermektedir. Yan şirketi *Havas*, Arjantin'de doktorlara tıbbi bilgi sağlayan en büyük şirket olan *Doyma* isimli İspanya tıbbi yayın şirketini satın almıştır. Ayrıca,

iflas etmiş olan Rio de Janeiro metro taşımacılığı şebekesini satın almak için teklif vermiştir.

SAUR (Fransa): SAUR şirketinin hisselerinden %77'si Fransa'nın dev inşaat şirketi Bouygues'e, %22'si bir kamu şirketi olan Fransız Elektrik Şirketi (EDF)'ne aittir. SAUR, su sektöründe Fransa'nın üçüncü büyük şirketi konumundadır. Uluslararası düzeyde, özellikle Afrika'da faaliyet göstermektedir. Güney Amerika'da Arjantin'de enerji sektöründe imtiyaz sahibidir.

İngiltere Su Şirketleri: Fransız şirketleriyle karşılaştırıldığında, İngiltere özel su şirketleri daha küçük ve uluslararası arenada daha az başarılıdır. İngiliz şirketlerinden bazıları uluslararası düzeyde büyük zarar etmişlerdir. Örneğin *United Utilities* Tayland'da 90 milyon sterlin, *Thames Water* Mısır ve diğer ülkelerde 120 milyon sterlinin üstünde, *Anglian Water* Brezilya ve Çekoslovakya'da 19 milyon sterlin ve *Yorkshire Water* uluslararası ölçüde 3 milyon sterlin tutarında zararlara uğramışlardır. Zararlara uğramalarına karşın, bazı İngiliz şirketleri başta Orta Amerika olmak üzere faaliyetlerine devam etmektedirler. *United Utilities*, *Thames Water* ve *Severn Trent* Meksika su sektöründe hisselerine sahiptir; fakat şirketlerin yaptığı sözleşmeler başarısız ve kârsız görünmektedir. *Severn Trent* Trinidad'da, son 5 yıldır işletme sözleşmesine sahiptir. *Thames Water* Porto Riko'da ABD şirketi *Dick* ile ortaklık. *Biwater* küçük bir şirket olup, Meksika'nın Porto Vallarta şehrinde 1995 yılından beri sağlık hizmetlerinde imtiyaz sahibidir. *Biwater* aynı zamanda Şili'de faaliyet göstermektedir. Şirket, Güney Afrika'da su sözleşmesini kazanmak için çeşitli girişimlerde bulunmuştur. Ancak Güney Afrika sendikası SAMWU, bu girişimlere karşı PSI'nın da destek verdiği bir kampanya ile çok güçlü bir direniş göstermiştir.

Uluslararası pazarda birbirlerine rakip görünen Fransa ve İngiltere kökenli dev şirketler, kimi su imtiyazlarını ortaklık kurarak paylaşabilmektedirler. Örneğin Endonezya'nın Jakarta kenti su özelleştirmesi, *LdE* ve *Thames Water* önderliğindeki konsorsiyum tarafından alınmıştır. Yine örneğin, 1997 yılında Filipinler'in Manila kenti suyu, *LdE* ve *United Utilities* konsorsiyumunca kazanılmıştır.

Yukarıda sayılan İngiltere şirketlerinin tümü, Türkiye pazarında sık görülen şirketlerdir.

Almanya Şirketleri: Almanya, su imtiyazcılığında Fransa ve İngiltere'ye göre oldukça geride kalmaktadır. Su hizmeti Fransa'da %75, İngiltere'de %88 oranında özel sektör şirketlerince yürütülürken, bu oran Almanya'da %10 düzeyindedir. Ülkenin en güçlü su şirketleri kamu

mülkiyetindedir. Berlin Eyaletinin su şirketi olan *Berlinerwasser* (BWB)'in özelleştirilmesi gündemin önemli tartışma konularından birisidir. Almanya, dünya genelinde su işletmeciliğinden çok finansman, proje ve yapım aşamalarında yaygın bir güç sergilemektedir. Bu özellik, Türkiye'de net bir şekilde izlenebilmektedir. Almanya şirketleri arasında *Berlinerwasser* ve *Gelsenwasser*, su işletmeciliğinde uluslararası piyasada ve bu arada Türkiye'de de kendilerine yer açmaya çalışmaları ile dikkat çekmektedir.

Çokuluslular Nasıl Çalışıyor?

Bir çokuluslu şirket en az iki ülkede üretim ve hizmet tesislerine sahip olan ya da bunları kontrol eden şirkettir. Çokulusluların bir kısmı faaliyet alanlarını bir coğrafya ya da siyasal bölge ile sınırlandırırken, bir kısmı da dünya çapında faaliyet göstermektedir. Bunlar, kurdukları yavru şirketlerle bazen bir ülkenin GSMH'na eşit üretim yapmaktadırlar.

Dünyada belli başlı su çokulusluları olarak karşımıza çıkan şirketlerin faaliyetlerine bakıldığında bunların sadece suyla ilgilenmedikleri, başta enerji olmak üzere inşaat, telekomünikasyon ve sağlık gibi bir çok alanda faaliyet yürüttükleri görülmektedir.

Çokulusluların kamu hizmetlerine giderek artan ilgisi özelleştirmeyi desteklemek için sık sık öne sürülen iddialar üzerinde de çeşitli tartışmaların başlamasına neden olmaktadır.

Yeni liberal teoriye göre, özelleştirme:

- Daha fazla rekabet,
- Kamu yararına daha fazla finansman kullanımı,
- Daha az bürokrasi,
- Daha fazla esneklik ve işgücü yararına daha fazla olanak,
- Daha modern işletme uygulamaları getirmektedir.

Uygulamada ise karşımıza çıkan:

- Karteller, birleşmeler ve yolsuzluklar,
- Özel şirketlere sağlanan kamu güvenceleri,
- Kamu sektörünün rekabetten uzaklaşması,
- Azaltılan kurallarla yerel sorumluluğun ortadan kalkması veya çok azalması
- İşten çıkarma ve çalışma koşullarının kötüleşmesidir.

Gerçekten özel şirketler, özelleştirmenin aleyhine kamu sektörünün lehine olarak ortaya konulan tüm tezleri bir bir kanıtlamaktadırlar: ortaya

⁹ PSI dokümanı, *Multinationals in Public Services*.

çıkan sonuçlar göstermektedir ki, çokuluslular rekabet etmek yerine birlikte çalışmaktadırlar; geniş ölçekli projeleri yürütmek için kaynaklarını birleştirmektedirler; mali bozulmalara karşı devlet güvencelerini pazarlık konusu yapmaktadırlar; ve hizmetler aksadığında yerel toplulukların en ivedi gereksinimlerinin karşılanması aksamaktadır.

Çokuluslular uluslararası etkinliklerini yeni yavru şirketler kurarak, mevcut özel kamu işletmeleri satın alarak veya yeni yatırımlar yaparak yaygınlaştırmakta ve genişlemektedirler. Çokulusluların bu girişimleri için kullandıkları belli başlı yöntemler şunlardır :

- **Bir başka şirketin hisselerini satın alarak kontrolü ele geçirmek;** örneğin Générale des Eaux Fransa'nın en büyük özel eğitim kurumunu bu şekilde satın almıştır. ABD enerji şirketi Enron, Temmuz 1998'de Wassex Water'ın hisselerini satın alarak bu şirketin kontrolünü ele geçirmiştir. Bu, Enron'un yeni su bölümü Azurix'in temelini oluşturmuştur. Böylece, ilk kez bir ABD şirketi ciddi olarak uluslararası su sektöründe yatırım yapmış olmaktadır. İngiliz çokuluslularının katıldığı iki yatırımda mülkiyet değişiklikleri olmuştur. Kuzey Bohemya'da SCVK kısmen Hyder tarafından alınmıştır, fakat Ağustos 1998'de Hyder tüm payını Vivendi'ye satmıştır; şu anda Vivendi SCVK'nın %43'lük hissesine sahiptir. Bu durum Vivendi'nin Çek Cumhuriyeti'ndeki varlığını belirgin olarak artırmıştır.
- **Kamu kuruluşlarını satın almak;** Générale des Eaux İngiltere'de bir kamu kuruluşu olan Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Kurumu'nu satın almıştır.
- **Yeni yatırım alanlarına doğru genişlemek;** hem enerji hem de su çokulusluları Bouygues/SAUR, Générale des Eaux ve Suez-Lyonnaise, telekom alanı gibi kablolu TV alanına da girmişlerdir.
- **Ortak yatırımlar yapmak;** Arjantin'deki Aguas Argentinas'ın sahibi 4 çokuluslu su şirkettir : Lyonnaise des Eaux, Aguas de Barcelona, Générale des Eaux ve Anglian Water. Bu şirkette Dünya Bankası'nın da %5 hissesi bulunmaktadır. Générale des Eaux, bu durumu şöyle açıklamaktadır: "Dünya o kadar geniş ve pahalı ki bizler için en iyisi riskleri paylaşmak, yeteneklerimizi birleştirmek ve kendimizi birlikte ortaya koymaktır" (Financial Times, 19/9/95). Berlin su şirketi Berliner Wasser Betriebe (BWB), Budapeşte kanalizasyon ihalesinde Vivendi ile ortaklık kurmuştur; örneğin Panama'da olduğu gibi bir dizi uluslararası su işinde teklif vermektedir. Elektrik sektörüne hakim olan Alman şirketlerinden RWE ve Veba, su sektöründe Fransız çokulusluları ile birlikte faaliyet göstermektedirler. Almanya Bremen kenti kanalizasyon şirketi Abwasser Bremen GmbH, Kasım 1998'de kısmen özelleştirildiğinde, şirketin %79'u Hansewasser GmbH'ye satılmıştır, ki Hansewasser %51'i Stadtwerke Bremen'e, %49'u Gelsenwasser AG'ye ait olan ortak bir yatırımdır. Buna

karşılık, Gelsenwasser'in %43.5'i ile Stadtwerke Bremen'in %24.9'u Veba tarafından satın alınmıştır (Veba, Fransız su şirketi Vivendi ile Oewa isimli bir ortak yatırım şirketi kurmuştur). Fakat Stadtwerke Bremen'in hisselerinin %12.5'i Tractabel'e, Tractabel'in hisselerinin %50'si ise Suez-Lyonnaise'e aittir. Norveç'in (Oslo) yavru mühendislik şirketleri PURAC AB ve Kaldnes Miljoteknologi Anglian Water ile yeni kanal bakımı fabrikaları için sözleşme yapmıştır. Anglian Water bunu, "tasarla, yap ve işlet" (*design, build and operate*) sözleşmesi olarak değerlendirmiştir.

Çokulusluların Filipinler'de Manila suyunun özelleştirilmesine katılmasının tek yolu, hükümetin yerel ortak şartı koyması yüzünden, yerel şirketlerle ortak yatırım yoluyla mümkün olmuştur. United Utilities (İngiliz) ve Bechtel (ABD) ile birlikte Ayalaya (Filipin) Doğu Bölgesi sözleşmesi; Lyonnaise des Eaux (Fransız) ile birlikte Benpres'e (Filipin) Batı Bölgesi sözleşmesi verilmiştir.

Büyük su ve enerji çokulusluları inşaat ve mühendislik bölümleri ya da yavru şirketler kurmaya da eğilimlidir. Böylece, su işletmeciliğinin satılık olmadığı yerlerde bile, çokuluslular kamunun sahip olduğu bakım fabrikalarını yapmak, onarmak ve işletmek için sözleşme yapmanın yollarını aramaktadırlar.¹⁰

Gizli Çokuluslu Olgusu

Özelleştirilen hizmetlerde çokuluslulara, çoğu çokuluslu olarak faaliyet gösteren işletme danışmanlık firmaları tarafından destek sağlanmaktadır. İşletme danışmanları, özellikle radikal siyasi ve ekonomik değişimin yürütüldüğü ülkelerde etkilidir. Bu ülkelerde, hükümetler veya Dünya Bankası, Uluslararası Finans Kurumu (IFC) ve Avrupa Yeniden Yapılanma ve Gelişme Bankası (EBRD) gibi çok taraflı kuruluşlar, danışmanlık firmaları ile genelde ekonomik yeniden yapılanma ve özelde özelleştirme politikası üzerinde tavsiyelerde bulunmaları için sözleşme yapılmaktadır. Bunların ekonomik reform reçeteleri, ulusal koşulları dikkate almaksızın her gittikleri yerde birbirine benzemektedir. Kamu hizmetlerindeki bu kalıplaşmış politikalar, benzer operasyonların yürütüldüğü yerlerde çokuluslulara kolaylık sağlar.

Özelleştirmenin bir başka uluslararası yararlanıcısı dünyanın en büyük bankalarıdır. Bu bankaların kârları özelleştirmedeki mali danışma rolleri ve kamu sektörü projelerine verdikleri borçlarla yükselmektedir.

¹⁰ Financial Times, 19/9/95

Çokuluslular ve Finansman

Kamu hizmetlerinde faaliyet gösteren çokulusluların diğer ülkelerdeki projelere yatırım yaparak kendi sermayelerini bu ülkelere transfer ettikleri iddia edilmektedir. Oysa bu iddia gerçek dışıdır. Çünkü;

- Çokuluslular, kendi sermayelerinin çok azını riske atarlar.
- Dünya Bankası gibi “kamu” kuruluşları da dahil olmak üzere bankalardan borç alarak sermayelerini çoğaltırlar.
- Çokuluslular tarafından yükseltilecek sermayenin maliyeti yüksektir. Çünkü, çokuluslular, hükümetler kadar iyi koşullarda kredi bulamazlar ve bu da hizmeti kullananlara ve özellikle de kamuya gittikçe daha pahalı hizmet sunulması anlamına gelir.

Dünyanın farklı ülkelerinde ve farklı kentlerde edinilen deneyim, yerel toplulukların “özel” finansmanın ne anlama geldiğini, bunun ne olduğunu derin bir şekilde anlamalarını sağlamıştır. maliyetinin farkına varmasına yol açmıştır. Çünkü;

- Su veya enerjide yüksek fiyatlar ortaya çıkmıştır.
- Eğitim ve sağlık gibi düşük maliyetli ya da bedava sağlanan hizmetleri fiyatlandırılmış ve karşılığı kullanıcıdan alınmaya başlanmıştır.
- Yollar için yüksek kamu harcamaları ve vergilendirme ortaya çıkmıştır.
- Hükümetler şirketlere maliyetine bakılmaksızın ürün satın almak türü güvenceler vererek maliyetlerin yükselmesini önlemek bir yana teşvik etmiştir.
- Verilen borçlara karşılık, gelişmekte olan ülkelerdeki yabancı yatırımcıların risklerini azaltmak için kurulan ve Dünya Bankası’na bağlı bir kuruluş olan Çoktarafli Yatırım Güvence Kurumu tarafından güvence verilerek risk kamu kesimine yüklenmiştir.

Uluslararası mali kuruluşlarca finanse edilen projelerin çokuluslulara yararları iki biçimde ortaya çıkmaktadır. Çoktarafli borç verenler, iyi kredi itibarı olan büyük şirketleri tercih ederler ve çokuluslular, şayet IFC ve EBRD gibi borç veren kuruluşların katkısı güvence altına alınmışsa, kendi bankalarından kolaylıkla borç alabilirler.

Bankalar ve şirketler arasındaki ilişki başka boyutlara da sahiptir. Örneğin IFC Filipinler’de Manila su sisteminin özelleştirilmesini izlediğinde, fonun bir kısmı Fransız hükümetlerinden gelmiştir ve anlaşma Fransız danışmanlar kullanılmasını şart koşmuştur. İhalelerden birisini Lyonnaise des Eaux’nun içinde bulunduğu konsorsiyumun alması, bu koşullarda sürpriz değildir.

ÇOKULUSLULARIN STRATEJİLERİ ÜZERİNE BİR ÖRNEK¹¹

Biwater'ın sahibi ve Başkanı Andrian White'a göre bir müteahhidin temel hedefi kâr iken bir yatırımcının başlıca kaygısı devlet garantisi altında güvenli bir getiriye sahip olmaktır. Finansman sağlayan tarafın temel amacı, yatırım ilerledikçe ödeme yapmaktır. Bu kriterlerin uygulandığı altı çeşit su sözleşmesi bulunmaktadır:

- Yap-sahip ol-işlet-devret sözleşmesi
- Sadece toptan su temini
- Sadece dağıtım ve faturalama
- Yabancı ortaklı işletme şirketi
- İşletme imtiyazı/kira sözleşmesi
- Tamamen özelleştirme

Biwater şirketinin sahibine göre “yap-sahip ol-işlet-devret sözleşmesi müşteriler açısından olumlu değildir, buna karşılık yatırımcılar açısından çok avantajlıdır. Bu sözleşmede müteahhit dört yerden kâr eder: inşaat, mali mühendislik, sermayenin hisse senedi temettüsü ve işletme sözleşmesi”.

“Toptan su sözleşmesinde işletmeciyeye üretilen suyun %100'ü üzerinden ödeme yapılır. Fakat belediye sızıntılar, borç ve etkin olmamaktan dolayı sadece %50'sini faturalayabilmektedir. Buna karşılık dağıtım ve faturalama sözleşmesi, belediyeye gelir sağlar ve dağıtıcıları etkin olmaya iter”.

“Şirketleşme, belediyenin su hizmetlerini bir ticari şirket haline dönüştürmesidir; beraberinde uzmanlaşma gelmektedir. Bu durumda, finansman ve sorumluluk belediyede kalmaktadır”.

“İşletme imtiyazı, bir yönetim sözleşmesi olabilir”.

Tamamen özelleştirme, politik zorluklar nedeniyle dünya su pazarında göreceli olarak daha nadirdir. Buna rağmen Andrian White'a göre tüketiciler açısından en iyi çözüm, tamamen özelleştirme.

¹¹ PSI, Resources 22, *Look Before you Leap*, extract from article in *Utility Week*, 15 May 1998.

Biwater'ın sahibi, Uzak Doğu'da yakın bir geçmişte yaşanan krizin, hükümetleri altyapılarını özelleştirmek için başka seçeneklere yönelttiğini düşünmektedir. White'a göre bu, şirketler açısından büyük bir fırsattır.

Andrian White, tartışılır siciline rağmen İngiltere su sanayiinin dünyayı işgal etmenin eşiğinde olduğuna inanmaktadır. Fakat şöyle bir uyarıda bulunmaktadır: "İngilizler büyük düşünüp ve az harcarken, birçoğu Endonezya ve Filipinler gibi ülkelerin başkentlerine dalmaktadırlar. Bunlar istikrarlı ülkeler değildir, bunların yerine Avustralya gibi istikrarlı pazarları bulunan ülkelere yönelmelidirler. Bu şirketler, Dünya Bankası, Avrupa Yeniden Yapılandırma ve Geliştirme Bankası, Avrupa Yatırım Bankası fonlarından yararlanmaları gerekirken yararlanmamaktadırlar".

"Su şirketlerinin el kitabı" niteliğindeki öğütler arasında, İngiliz şirketlerinin neye dikkat edecekleri ve nelerden kaçınacaklarına ilişkin bazı ilkeler de sıralanmaktadır. Buna göre İngiliz su uzmanlığını dışarıda satmak için şunlar gereklidir:

- Yatırım ve borcun finansmanı
- Hisse sahiplerinin anlaşmasıyla işletmenin kontrolü
- Anlamlı düzeyde hisse sahipliği
- İnşaat sözleşmeleri
- Malzeme temini sözleşmeleri
- Yap-sahip ol-işlet devret sözleşmeleri
- Tam imtiyaz sözleşmeleri
- Mülkiyet ve işletme özelleştirmeleri
- Üzerinde durulacak piyasalar, Doğu Avrupa, Güney Amerika ve Güney Afrika pazarlarıdır

Şirketler sözleşmeyi aşağıdaki koşulları sağlamadıkça yapmamalıdır:

- hükümet garantili ödeme olmadıkça,
- enflasyon, devalüasyon, ve döviz kuru dalgalanmalarına karşı koruma olmadıkça,
- garantili bir yatırım getirisi olmadıkça **pazara girmeyin.**
- Tarifelerde otomatik artışlar bulunan,
- gerçek rekabetin bulunmadığı **pazarlara girin.**
- Kontrolün sizde olmadığı ortaklıklar kurmayın.
- Peşin ödeme yapmayın.
- Kuzey Amerika ve Orta-Doğu pazarlarından uzak durun.

Bölüm Eki – Ulusaşırı Su Şirketleri

SUEZ-LYONNAISE'İN YAVRU ŞİRKETLERİ

Ülke	Yavru Şirket	Sektör	Aracı Şirket
Arjantin	Acsa Argentina	İnşaat	Aguas de Barcelona
	Aguas Argentinas	Su	
	Aguas Cordobesas	Su	
	Aguas de Santa Fe	Su	
	Aguas de Santa Fe	Su	Aguas de Barcelona
	Centro Medico Santa Fe	Sağlık hizmetleri	Aguas de Barcelona
	Gasoducto Nor Andino (Argentina)	Gaz	Tractebel
	Litoral Gas	Gaz	Tractebel
	Tibsa Inversora	Gaz	Tractebel
Avusturya:	BFI ACT	Çevre hizmetleri	Sita
	BFI Australia	Çevre hizmetleri	Sita
	BFI Cranbourne	Çevre hizmetleri	Sita
	BFI NSW	Çevre hizmetleri	Sita
	BFI SA	Çevre hizmetleri	Sita
	BFI Superannuation	Çevre hizmetleri	Sita
	BFI VIC	Çevre hizmetleri	Sita
	Lyonnaise (Australia)	Su	
	Sita/BFI (Austria)	Çevre hizmetleri	Sita
Belçika:	Aquinter	Su	Tractebel
	Belgatom	Enerji	Tractebel
	Belgo-Nucleaire	Enerji	Tractebel
	Coditel	İletişim	Tractebel
	Containers Demets	Çevre hizmetleri	Tractebel
	Distrigas	Enerji	Tractebel
	Electrabel	Enerji	Tractebel
	Fabricom	Çevre hizmetleri	Tractebel
	Newgaz	Enerji	Tractebel
	Powerf	Enerji	Tractebel
	Soneville	Çevre hizmetleri	Tractebel
	Synatom	Enerji	Tractebel
	Watco	Çevre hizmetleri	Tractebel
	Worldcom (Belgium)	Telekom	
	WVV	Çevre hizmetleri	Tractebel
Bolivya:	Aguas de Illimani	Su	
Brezilya:	Aguas de Limeira	Su	
	Cana Brava	Elektrik	Tractebel
	Companhia Energetica Mercosul	Enerji	Tractebel
	Gerasul	Elektrik	Tractebel
	Ocirala Participacoes	Enerji	Tractebel
	Tractebel Brasil	Enerji	Tractebel
	VEA	Çevre hizmetleri	Sita
Bulgaristan:	Safege (Bulgaria)	Su	
Kanada:			

	Europeenne de Services (Canada) s	Çevre hizmetleri	Tractebel
	Lyonnaise (Canada)	Su	

RWE'NİN YAVRU ŞİRKETLERİ

Ülke	Yavru Şirket	Sektör	RWE % payı
Almanya:	RWE-GdE (Enerji/telecoms)	Telekom	50
	Dekraphone	Telekom	100
	Gazag	Gaz	11.9
	Hochtief	İnşaat	100
	Isar-Amperwerke (Deutschland)	Enerji	
	Laubag	Enerji	
	Main-Kraftwerke	Enerji	70
	Nukem	Çevre hizmetleri	100
	Rheinbraun	Enerji	100
	Rheinelektrika	Enerji	
	RWE Energie	Enerji	100
	RWE Entsorgung	Çevre hizmetleri	100
	RWE Telliance	Telekom	100
	RWE Wasserwirtschaft	Su	
	RWE Wasserwirtschaft	Su	100
	RWE-DEA	Petrol	
	Stadtwerke Dusseldorf	Enerji	20
	VEAG	Enerji	25
Avusturya:	Ave Group	Çevre hizmetleri	50
	Hochtief (Ost)	İnşaat	100
	RWE (OS)	Çevre hizmetleri	
Çek Cumh.:	RWE Abfall	Çevre hizmetleri	50
	CEZ-RWE	Telekom	
	Prometheus (Cz)	Gaz	50
	RWE (CZK)	Çevre hizmetleri	
Fransa:	SkoEnergo	Enerji	21
	Heidelberg Harris	İmalat	100
Güney Afrika:	Mosenergo	Elektrik	0.5
İngiltere:	ATEL	Elektrik	20
	RWE (UK)	Mali hizmetler	
	Waste Chem	Çevre hizmetleri	50
İspanya:	RWE (South Africa)	Enerji	
	Endesa (Espana)	Enerji	0.5
	RF Proces	Çevre hizmetleri	
	RWE Iberica de Sanimiento	Çevre hizmetleri	100
İtalya:	RWE (FOR)	Çevre hizmetleri	
	DAC Industrie Chimiche	İmalat	100
	RWE Ambiente	Çevre hizmetleri	100
Macaristan:	VEW (Deutschland)	Enerji	25
	Budapest Su	Su	

	Elmu	Elektrik dağıtımı	46
	Emasz	Elektrik dağıtımı	49
	Matra	Elektrik üretimi	38
Portekiz:	RWE-Endesa	Su	50
Rusya:	TurboGaz	Enerji	25

SAUR'UN YAVRU ŞİRKETLERİ

Ülke	Yavru Şirket	Sektör	SAUR % Payı
Arjantin:	Distrocuyo	Enerji	1
	EASA	Enerji	
	Edenor	Elektrik	
	Edenor	Elektrik	
	Edemsa	Enerji	8.33
	Hidroelectrica Diamante	Enerji	1
	Hidroelectrica Nihuales	Enerji	2
Bulgaristan:	OS Mendoza	Su	
	SAUR Sofia	Su	38
Çek Cumh:	CTSE	Su	50
Çin:	SAUR (China)	Su	
Fil Dişi Sahili:	CENCI	Su	100
	CIE	Enerji	33
	Ciprel	Gaz	58.5
	Sodeci	Su	100
Fransa:	CISE	Su	100
	Louisiane	Katı atık	50
	SAUR International	Su	100
Gine:	SEEG	Su	100
	SOGEL	Elektrik	16.65
Güney Afrika:	SAUR (South Africa)	Enerji	50
İngiltere:	Dynamco	Su enerjisi	100
	Ecovert	Çevre hizmetleri	100
	Mid Kent Holdings	Su	14
	Mid Southern Water	Su	100
	SAUR (UK)	Su	100
	SAUR Water Services	Su	
	SAUR(UK)	Su	100
	South East Water	Su	100
İspanya:	Emalsa	Su	
	Aguas de Valencia	Su	36.3
	Gestagua	Su	100
İtalya:	Sigesa	Su	100
Kanada:	Aquatech	Su	100
Mali:			
	SHEC	Su	30
Orta Afrika C:	Sodeca	Su	100
Polonya:			
	SAUR Neptun Gdansk	Su	51
Romanya:	SAUR (Slobazia)	Su	

Rusya:			
	COP SAUR	Su	
	Rossa	Su	50
Senegal:	SdE	Enerji	51
Tayland:			
	MSM	Su	
	SAUR Thai	Su	100

SEVERN TRENT'İN YAVRU ŞİRKETLERİ			
Ülke	Yavru Şirket	Sektör	SAUR % Payı
ABD:	Capital Controls (USA)	Su	100
	Island Recycling	Çevre hizmetleri	65
	Severn Trent Services	İnşaat hizmetleri	100
	STES	Su	100
	STL (USA)	Bilim	100
	STT (USA)	Su mühendisliği	100
Almanya:	STREWA	Su	100
Belçika:	Aquafin	Su	20
	Biffa (Belg)	Çevre hizmetleri	100
	Biffa Containers (Bel)	Çevre hizmetleri	100
	Biffa Gamatrans (Bel)	Çevre hizmetleri	100
	Cotrans	Çevre hizmetleri	100
Hindistan:	Capital Controls India	İmalat	50
İngiltere:	Aztec Environmental	Çevre hizmetleri	100
	Biffa	Çevre hizmetleri	100
	Biogas Generation	Enerji	50
	Biogeneration	Enerji	50
	Capital Controls	Su	100
	Charles Haswell and Partners	Mühendislik	100
	Daventry International Rail Freight	Posta hizmeti	85
	Fusion Meters	İmalat	75
	GMI Rovinian	Posta hizmeti	50
	Paperflow Services	Posta hizmeti	100
	Severn Trent Property	Posta hizmeti	100
	Severn Trent Water	Su	100
	Severn Trent Water	Su	100
	STL	Bilim	100
	STT	Su mühendisliği	100
	STWI	Su	100
	STWI (Overseas Holdings)	Su	100
	Tetra	Su	100
İspanya:	Severn Trent (Espana)	Su	
İtalya:	Acoter	Su	
Meksika:			
	Industrias del Agua	Su	49
Portekiz:	Indaqua	Su	30
Trinidad ve Tobago:	TTWS	Su	50

UNITED UTILITIES'İN YAVRU ŞİRKETLERİ			
Ülke	Yavru Şirket	Sektör	Un.Uti. %
ABD:	US Water	Su	50
Arjantin:			
	Inversora Electrica de Buenos Aires	Elektrik dağıtımı	45
Avusturalya:	NW Water (Australia)	Su	100
	NWT Water	Su mühendisliği	50
	United Utilities Australia	Su	100
	Yan Yean Water	Su mühendisliği	50
Endonezya:	NW Water (Indonesia)	Su	
Filipinler:	Manila Water Company	Su	
Hindistan:	AIDA	İnşaat	
İngiltere:	International Water	Su	50
	North West Water	Su	100
	North West Water (Scotland)	Su	100
	NORWEB	Elektrik dağıtımı	100
	Norweb Gas	Gaz	75
	Norweb International	Elektrik	100
	NW Water International	Su	100
	United Utilities International	Danışmanlık	100
	Water Engineering Ltd	İnşaat	100
İrlanda:	Norweb North America	Enerji	100
Kanada:	Consumers Utilities	Su	
Malezya:	Indah Water	Su	50
	NW Water (Malaysia)	Su	100
Meksika:	Agua de Mexico	Su	49

VIVENDI – GENERALE DES EAUX'NUN YAVRU ŞİRKETLERİ			
Ülke	Yavru Şirket	Sektör	Vivendi %
ABD:	Air and Water	Su	23
	Consumers Water Company	Su	15.3
	Independence	Enerji	54
	Philadelphia Suburban	Su	14
	Sithe	Enerji	60
Almanya:	CGC Energie	Enerji	
	DEG	Ulaşım	
	Kruger-Holter	Su mühendisliği	45
	Oewa	Su	50
	OK Wasser	Su mühendisliği	100
	Onyx Umweltschutz	Çevre hizmetleri	51
Arjantin:	Aguas Argentinas	Su	8
	Aguas de Aconquija	Su	45
	SADE (Argentina)	Su mühendisliği	
Avustralya:	Collex	Çevre hizmetleri	92

	Generale des Eaux (Australia)	Su	100
	United Water	Su	50
Bangladeş:	Kruger (Bangladesh)	İnşaat	
Belçika:	Electrafina	Enerji	20
	SODRAEP	Su mühendisliği	100
Brezilya:	OTV Brasil	Su mühendisliği	
Bulgaristan:	CGC (Sofia)	Isıtma sistemi	51
Burkina Faso:	Kruger (Burkina Faso)	İnşaat	
Cibuti:	GdE (Djibouti)	Su	
Çin:	Kruger (China)	İnşaat	36
	Sithe China	Enerji	
Danimarka:	Kruger	İnşaat	45
Endonezya:	Sidoarjo water	Su	
Fas:			
	Canal Plus (Morocco)	Televizyon	
Fransa:	C des Eaux de Paris	Su	100
	Canal Plus	İletişim	21.3
	Cegetel	Telekom	50
	CFTA	Demiryolu	100
	CGBC	İnşaat	64
	CGC	Enerji	100
	CGEA	Çevre hizmetleri	100
	CGIS	Temizlik hizmeti	100
	CGN	Temizlik	100
	Cofira	Telekom	
	Dalkia	Isıtma sistemi	100
	Eaux de Marseilles	Su	49
	Educinvest	Eğitim	70
	Enterprise Gournoff	Çevre hizmetleri	
	Esys-Montenay	Enerji	100
	Francaise de Service	Çevre hizmetleri	
	Generale de Stationnement	Diğer hizmetler	94
	Generale de Videocomm	İletişim	84
	Generale des Eaux (France)	Su	100
	Havas	İletişim	30
	Iris	Telekom	50
	Louisiane	Katı atık	50
	Onyx	Çevre hizmetleri	100
	OTV	Su mühendisliği	100
	RWE-GdE (Energy/telecoms)	Telekom	50
	SADE	Su mühendisliği	96
	SARP	Çevre hizmetleri	100
	SFR	İletişim	100
	SGE	İnşaat	47
	Sirr Basse Normandie	Çevre hizmetleri	
	Societe Automobile	Çevre hizmetleri	
	Societe d'Exploitation de Dechets	Çevre hizmetleri	
	Sorimetal Environnment	Çevre hizmetleri	
	Stade de France	Spor	33
	Stephanoise des Eaux	Su	50
	TIRU	Enerji	24

	TLM	Televizyon	30
	UGC	Film	26.1
Filipinler:	Kruger (Phillipines)	İnşaat	
	Sithe Philippines	Enerji	18
Gabon:	SEEG (Gabon)	Su	51
Gambiya:	MSG	Su	100
Gana:	Kruger (Ghana)	Su	
	SADE (Ghana)	Su mühendisliği	100
Gine:	Kruger (Guinea)	İnşaat	
Hollanda:	Lovers Rail	Demiryolu	
İngiltere:	AHS Emstar	Enerji	100
	Associated Energy	Enerji	100
	Biwater OTV	Su mühendisliği	100
	Bristol Water	Su	
	CGC (UK)	Enerji	
	Connex	Demiryolu	
	Energy & Technical	Enerji	
	Focsa	Çevre hizmetleri	
	UK Folkestone & Dover Water	Su	73.95
	General Cable	İletişim	76
	L&CWaste-Tech	Çevre hizmetleri	
	Leigh	Katı atık	
	London & South Coast	Demiryolu	100
	Mid Kent Holdings	Su	25
	Midsummer	Bilgisayar	
	North Surrey	Su	
	Norwest Holst	İnşaat	100
	Onyx UK	Çevre hizmetleri	100
	Partnership Property	Temizlik hizmeti	
	Pyramid	Temizlik hizmeti	
	SADE (UK)	Su mühendisliği	100
	SARP (UK)	Çevre hizmetleri	100
	SELCHP	Enerji	51
	South Staffordshire Water	Su	
	Symonds FM	İnşaat hizmetleri	100
	Talkland	İletişim	
	Three Valleys	Su	
	Tyseley Waste	Çevre hizmetleri	25
	Yorkshire Cable	Kablolu yayın	50
İspanya:	Agefred FM	İnşaat hizmetleri	51
	Aguas de Asturias	Su	50
	Aguas de Oviedo	Su	
	Aguas Dejaen	Su	60
	FCC (Espana)	Çevre hizmetleri	
	Generale des Eaux (Espana)	Su	
	Ibersade	Su mühendisliği	100
	Onyx Itusa	Çöp toplama	
	OTV (Espana)	Su mühendisliği	100
	SARP (Espana)	Çevre hizmetleri	100
	Servicios Ciudad Limpia	Çevre hizmetleri	100
İsviçre:	Hodel	Çevre hizmetleri	

	Onyx Engeenering	Çevre hizmetleri	
	STESA	Çevre hizmetleri	
İtalya:	Acquedotto de FG	Su	16.5
	Acquedotto Nicolay	Su	25
	CGC (Italy)	Enerji	
	Compagnia Generale delle Aque	Su	50
	Condotta di Acque Potabili	Su	30
	Finergia SpA	Enerji	83
	Romagna Acque	Su	
	SAP di Sestri Levanti	Su	
	Siemec	Su	
Kanada:	Fredericton-Monkton Motorway	İnşaat	
	TIRU (Canada)		24
Kolombiya:	CGEA (Colombia)	Çöp toplama	
	Vodarna Plzen	Su	98.3
Litvanya:	Kruger (Lith)	Su mühendisliği	45
Macaristan:	Budapest Sewage	Su	12.5
	Digitel	Telekom	
	GdE Telecom (Hung)	Telekom	
	Generale des Eaux (Hungary)	Su	
	Monyx	Çöp toplama	100
	Prometheus (Hung)	Isıtma sistemi	68
	Servitec	Su	100
	Szegedi Vizmu	Su	49
Malezya:	GdE (Malaysia)	Su	100
Meksika:	Generale des Eaux (Mexico)	Su	
	Omsa	Su	50
Nijerya:	Kruger (Niger)	İnşaat	
Polonya:	Canal Plus (Poland)	Televizyon	
	Dalkia Termika	Isıtma sistemi	100
	Kruger (Pol)	Su mühendisliği	45
Portekiz:	Barraqueiro	Ulaşım	49
	Focsa Urbano Portugal	Çevre hizmetleri	
	Generale des Eaux (Portugal)	Su	60
	Ipodec Portugal	Çevre hizmetleri	
Porto Riko:	AWT (Puerto Rico)	Su	100
Romanya:	Gen des Eaux de Roumanie	Su	100
	Montenay Cluj Energie	Isıtma sistemi	100
Rusya:	OTV (Russia)	Su mühendisliği	100
Slovakya:	CGC Termotech	Isıtma sistemi	
	Ipodec Onyx (Slovakia)	Çevre hizmetleri	
Şili:	CGEA (Chile)	Çevre hizmetleri	100
	SADE (Chile)	Su mühendisliği	100
Tayvan:	Ta Ho	Enerji	50
Tayland:	CoCo	Su	
Tunus:	Carthage Power	Enerji	18
Türkiye:	OTV (Turkey)	Su mühendisliği	
Uruguay:	SADE (Uruguay)	Su mühendisliği	100
Venezuela:			
	Fospuca	Çevre hizmetleri	
	Fospuca Baruta	Çevre hizmetleri	

	Fospuca Carrizal	Çevre hizmetleri	
	Fospuca Libertador	Çevre hizmetleri	
	Fospuca Miranda	Çevre hizmetleri	
	Fospuca Nueva Esparta	Çevre hizmetleri	
Yeni Zelanda:	Onyx (NZ)	Çöp toplama	100
	Papakura Water	Su	

